

INGLIZ TILINI YOSHLAR HAYOTIDAGI O‘RNI

Usmonova Shaxnoza Ravshanbekovna

Andijon viloyati Izboskan tumani 2-umumiy o‘rta ta’lim maktabi

E-mail: zokirjonusmonov89@gmail.com

ANNOTATSIYA

Hozirgi kunda o‘zib kelayotgan yosh avlodni chet tillariga o‘qitish sifatini ta’minlash, chet tillarida erkin so‘zlasha oladigan mutaxassislarni tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish, chet tillarni o‘zlashtirish orqali jahon ta’lim standartlariga javob beradigan yetuk kadrlarni tayyorlash yurtimizda amalga oshirilayotgan ta’lim islohotining maqsadlaridan biridir.

Kalit so‘zlar: Pedagogik texnologiya, interaktiv, innovatsiya, innovatsion texnologiya.

Hozirgi kunda yurtimizdagi ta’lim sohasini tubdan chet tillariga tadbqiq qilish maqsadida yaratilayotgan darsliklar, o‘quv dasturlari va qo‘llanmalar ham ayni shu maqsadlarning amaldagi isbotidir. Binobarin, o‘z tili va madaniyatini puxta bilgan o‘quvchigina boshqa tillarga mehr qo‘yib o‘rgana oladi. Chet tillarini o‘zlashtirish shu kabi maxsus tayyorgarliklarni talab qiladi. Shu o‘rinda savol tug‘iladi – Ikkinchi tilga bo‘lgan zaruriyat nima? Mamlakatimizning kelgusidagi istiqboli uchun mustahkam poydevor yaratishni maqsad qilgan birinchi Prezidentimiz O‘zbekistonning jahon hamjamiyatiga shiddat bilan kirib borishini ta’minlash uchun eng dolzarb hisoblangan chet tillarini o‘rganishga qaratilgan bir qator qaror va farmonlar ishlab chiqdi. Jumladan, 2012-yil 10-dekabrda “Chet tillarini o‘rganish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to‘g‘risida”gi №1875 – qaroriga nazar tashlaydigan bo‘lsak, uning tub mohiyati butun O‘zbekiston hududida yoshlar ta’limiga chet tillarini uzviy bog‘lash, yosh avlodning o‘z fikrini boshqa bir tilde benuqson ifodalay olishini

ta'minlashdan iborat. Xususan, ushbu qarordan quyidagi islohotlar o'rin egallagan. “Respublikaning barcha hududida chet tillarni, asosan, ingliz tilini o'rganish umumta'lim maktablarining birinchi sinflaridan o'yin tarzidagi darslar va og'zaki nutq darslari shaklida, ikkinchi sinfdan boshlab esa, alifbo, o'qish va grammatikani o'zlashtirishdan bosqichma-bosqich boshlanadi; -oliy o'quv yurtlarida ayrim maxsus fanlarni, xususan, texnik va xalqaro mutaxassisliklar bo'yicha o'qitish chet tillarda olib boriladi;-umumiy o'rta, o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarining o'quvchilari va o'qituvchilarini chet tillar bo'yicha darsliklar va o'quv-uslubiy komplekslar bilan ta'minlash, ularni belgilangan muddatlarga rioya etilgan holda qayta nashr etish, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzuridagi Respublika maqsadli kitob jamg'armasining aylanma mablag'lari hisobidan bepul amalga oshiriladi”. Ushbu qaror O'zbekiston ta'lim tizimida tub burilish yasadi. Yosh avlod uchun yangi darsliklar yaratildi, ingliz tili maktabgacha ta'lim muassasalaridan boshlab o'rgatila boshlandi. Oliy ta'lim muassasalarida ham ayrim fanlar chet tilida olib borilyapti. Chet tillarini o'rganish orqali dunyo yoshlarining intellektual salohiyatidan boxavar bo'lish, ular bilan fikr almashish, jarayonni chuqur tahlil qilib o'z yutuq va kamchiliklarimizni ularniki bilan taqqoslash imkoniyatiga ega bo'lamiz. Chet tillarni bilishga intilish, “Til bilgan el biladi” maqoliga ko'ra ish tutish bizning ko'p tilni bilgan Forobiy, bir nechta tillarni qiyosiy o'rganish darajasida keng mushohadali bo'lgan Qoshg'ariy kabi yetuk ajdodlarimizdan merosdir. Bundan tashqari Abdulla Avloniyning 1913-yil, “Oyna” jurnalida chop etilgan “Ikki emas to'rt til lozim” maqolasida ham dunyo bilan hamnafas bo'lish uchun til o'rganish kerakligi atroflicha izohlangan. Buyuk bobokalonlarimiz o'zlarining ilm-fan sohasidagi yangiliklari, beqiyos asarlarini boshqa xalqlarga ham o'z tilida yetkazib bera olganliklari uchun ularni butun dunyo taniydi, e'tirof etadi. O'rta Osiyo ilm-fani, madaniyat va ma'rifati e'zozlanadi. Bularning barchasi zamirida qayta va qayta ta'kidlaganimizdek til bilish yotadi.

Ko'pgina ota-onalar o'z farzandlarini ingliz tilini imkon qadar tezroq o'rganishni boshlashlarini xohlashadi. Buning sababi, yoshligida tilni yanada rivojlantirish tabiiy

ravishda amalga oshiriladi. Chet til mutaxassislari bolaligidan boshlab ingliz tilini o‘rgana boshlaganda, u odatda talaffuz bilan talaffuz qilish va xorijiy so‘zlarni yodlash bilan bog‘liq muammolarga duch kelmaydigan misollar keltirib chiqaradi.

Chet tilni qachon o‘rganish kerakligi haqidagi savolga to‘liq javob, yo‘q. Ammo, agar maktabgacha yoshdagi bolalarning bilim qobiliyatlari eng samarali tarzda rivojlanib borayotganligini inobatga oladigan bo‘lsak, bolaligidanoq boshlansa, ingliz tilidagi ingliz tilini o‘rganish yanada muvaffaqiyatli bo‘ladi deb hisoblanadi.

Bugungi kun yoshlariga qo‘yilayotgan talab ham aynan chet tillarini o‘rganish ekanligini quyidagicha izohlash mumkin: Butun dunyo mamlakatlari bilan bevosita muloqot qilish, o‘z mustaqil fikrini omma oldida ravon va tushunarli holda bayon qilib berish, dunyo hamjamiyatida O‘zbekistonning alohida o‘rnini ta‘minlash va uni mustahkamlashga xizmat qilish uchun ham xalqaro tillarni o‘rganish dolzarb masaladir. O‘zbekistonning davlatlararo alohida o‘rnini ta‘minlash va mustahkamlash deganda shu narsa nazarda tutiladiki, global dunyoning madaniy-ma‘rifiy, ijtimoiy-iqtisodiy sohadagi, shuningdek, tibbiyot va sport sohasidagi yangiliklardan xabardor bo‘lish va tahlil qilish, mamlakatimizning buyuk o‘tmishi va boy madaniyatini, qolaversa, zamonaviy yoshlarning ulkan muvaffaqiyatlarini dunyo xalqlariga namoyish qilish kerak. Bunda esa albatta til ko‘prik vazifasini bajaradi.

Lekin til o‘rganishning faqat yaxshilikka xizmat qiladigan afzalliklarini sanab o‘tish bilan bir qatorda shuni ham ta‘kidlab o‘tish lozimki, davlat tili, milliy til, ona tili kabi tushunchalar har doim hammamiz uchun birinchi o‘rinda bo‘lmog‘i darkor. Har bir mustaqil mamlakatning o‘z davlat tili mavjud bo‘lganidek, o‘zbek tili O‘zbekiston davlatining istiqloolidan nishonadir. Boshqa tilni o‘zlashtirish o‘z tilidan foydalanishni cheklash degan xulosani keltirib chiqarmasligi lozim. Til davlat ramzi, millat ko‘zguvidir. O‘z tilini yanada boyitish, sayqal berish, qo‘llanilish doirasini kengaytirish, bir so‘z bilan aytganda, uni kelgusi avlodga takomillashgan holda yetkazib berish har bir millatning insoniy burchidir. Chet tillarini mukammal o‘rganish va milliy til taraqqiyotig xizmat qilish uchun har birini o‘z o‘rnida qo‘llash bugungi jamiyatda tillar muvozanatini saqlashga asos bo‘ladi. Talabalarga xorijiy tillarni

o‘qitishda qo‘shimcha manbalardan foydalanish, yordamchi o‘quv vositalar orqali talabalarning xorijiy tilga qiziqish va munosabatini yanada yuksaltirish, har bir darsni interaktiv, ya’ni faol-talaba usullarida olib borish, darslardan so‘ng ularga qo‘shimcha darslar berish va bu jarayondan an’anaviy uslublardan keng foydalanishni taqozo qiladi. Innovatsion texnologiyalardan foydalangan holda tashkil etilgan darslar jarayonida talabalarning chet tiliga bo‘lgan qiziqishlarini orttirib, ularning mustaqil ijodiy ishlash malaka va ko‘nikmalarini takomillashtirib boradi.

“Innovatsion texnologiya” atamasining etimologiyasi ilmiy adabiyotlarida keltirilishicha “innovatsiya” (inglizcha innovation – kiritilgan yangilik, ixtiro, fan-texnikada joriy etilgan “yangilik”) ma’nosini ifodalaydi, “texnologiya” esa lingvodidaktik tushuncha sifatida “kam vaqt, kuch va mablag‘ sarflab, ta’lim maqsadiga erishishni ta’minlovchi sa’y-harakatni ilmiy tashkil qilishning oqilona usullari majmui”ni ifodalaydi.

Bugungi kunda, ingliz tili 500 milliondan ko‘proq kishining asosiy muloqot tili bo‘lib, yana 1 milliard 300 millionga yaqin inson uchun ikkinchi til hisoblanadi.

Dunyo bo‘ylab bitimlarning 90 foizi ingliz tilida tuziladi. Jahon moliyaviy fondlari va birjalari ingliz tilida faoliyat yuritadi. Yirik korporatsiyalar dunyoning har bir chekkasida ingliz tilidan foydalanadi. Garchi ingliz tilida so‘zlashmasa ham, xorijiy sarmoyadorlar uchun shu tilda takliflarni ifoda etish ancha qulay va soddaroq. Maktablarda chet tili sifatida, asosan, ingliz tili o‘rgatiladi. Dunyoning eng nufuzli oliygohlari qatorida turgan birinchi 10 ta universitet ham aynan ingliz tilida faoliyat yuritadi. Ingliz tilini bilish sifatli ta’lim olishga va obro‘li kasb egasi bo‘lishga imkon yaratadi. Dunyoning qaysi mamlakatiga bormang, hamma joyda ingliz tilida sizni tushunishadi. Mahalliy aholi bilan aynan ingliz tilida muloqot qila olishingiz mumkin. Bugungi kunda ingliz tilida ko‘plab ilmiy ma’ruzalar, maqolalar, hisobotlar chop etiladi. Internet resurslarining 90 foizi ingliz tilida. Barcha sohalardagi ma’lumotlarning asosiy qismi birinchi bo‘lib ingliz tilida paydo bo‘ladi. Inglizcha komediyalar, film, kitob va san’at asarlari dunyo yoshlari orasida juda mashhur. Amerikalik aktyorlar, qo‘shiqchilar, yozuvchilar millionlab yoshlarning qalbidan joy

olishgan. Ingliz tili jozibali, xushohang va o‘rganish uchun oson bo‘lgan til. Ingliz grammatikasi ancha sodda bo‘lib, so‘zlar bir biri bilan osongina bog‘lanadi hamda qisqa va aniq gaplar paydo qiladi. Axir xalqaro til murakkab bo‘lmasligi kerak-da.

Ingliz tili yana ko‘p yillar davomida xalqaro til bo‘lib qoladi. Ushbu tilni o‘rganishni xohlovchilar soni ham yildan-yilga ortib boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI: (REFERENCES)

1. 2012-yil 10-dekabrda „Chet tillarini o‘rganish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi birinchi Prezidentining №1875 – qarori.

2. J.Jalolov „Chet til o‘qitish metodikasi”, Toshkent-2012, 99-100 b.

3. „Innovating Peadgogy 2020” jurnali. 4. G.V.Rogova. Methods of teaching English.

